

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Pomnik Ferdynanda Hompescha

w Rudniku nad Sanem

Opracowanie:

Raniżów, luty 2023 r.

HISTORIA I OPIS OBIEKTU.

Pomnik powstał w 1904 r. z inicjatywy mieszkańców miasta Rudnik nad Sanem. Popiersie wykonał Juliusz Relowski z Rzeszowa¹. Figura przedstawia hrabiego Ferdynanda Hompescha, którego działalność spowodowała silny rozwój wikliniarstwa na tym terenie.

Pomnik uległ dewastacji w czasach stalinowskich. Popiersie zostało wtedy usunięte z postumentu i wrzucone do stawu. Na jego miejscu pojawiła się figura Stalina. Dopiero w latach 90-tych XX w. rzeźba została odnaleziona i wróciła na centralny plac rynku. Wtedy przeprowadzone zostały prace renowacyjne, które przywróciły jego pierwotną formę.

Pomnik składa się z betonowej podstawy, betonowego postumentu na kamiennym profilowanym cokole oraz kamiennego górnego gzymsu i popiersia. Betonowy postument posiada trapezoidalne ściany boczne, od 1990 r. pokryte tynkiem cementowo-wapiennym. Na ścianie frontowej umieszczony został napis „*FERDYNAD HRABIA HOMPESCH – BOLLHEIM / WŁASCICIEL DÓBR RUDNIK / ORDYNAT NA JASNOWICACH / OD ROKU 1867 DO 1897. / PREZES RADY POWIATOWEJ W NISKU / POSEŁ Z GMIN WIEJSKICH DO RADY PAŃSTWA*”. Inskrypcja została podkreślona złotą farbą.

Wymiary pomnika: 3,9 m wys. x ok. 1,40 m szer. (kamienny cokół)

STAN ZACHOWANIA OBIEKTU

Pomnik prezentuje bardzo zły stan zachowania. W najgorszym stanie technicznym znajdują się elementy wykonane z jasnego piaskowca. Pod wpływem działania szkodliwych czynników zewnętrznych ich powierzchnia jest skorodowana i silnie zabrudzona. Na kamieniu wytworzyła się warstwa tzw. patyny atmosferycznej o ciemnej barwie. Z powodu migracji wód opadowych w strukturę kamienia oraz działanie skrajnych temperatur, doszło do destrukcji zewnętrznych powłok. Fragmenty piaskowca uległy wykruszeniu i odspojeniu. Powierzchnię cokołu, gzymsu i popiersia pokrywają porosty.

Spoiny łączące poszczególne elementy pomnika są miejscami wykruszone przez co stwarzają ryzyko migracji wilgoci w głąb obiektu.

Warstwa tynku wapienno-piaskowego, która dekoruje ściany postumentu jest silnie

---

¹ Karta Gminnej Ewidencji Zabytków, 2007 r.

zabrudzona i posiada wiele drobnych ubytków. Podobnie jak w przypadku piaskowca tego rodzaju uszkodzenia powstały w wyniku działania wilgoci i wahań temperatur.

Betonowa podstawa pomnika posiada delikatne spękania powierzchni oraz zabrudzenia.

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Pomnik znajduje się w centrum Rudnika nad Sanem i powstał z inicjatywy lokalnej społeczności, która w ten sposób chciała upamiętnić ważną dla rozwoju miejscowości postać hrabiego Hompescha. Ze względów historycznych ale i artystycznych obiekt powinien zostać poddany kompleksowym pracom konserwatorskim, które zahamują dalsze procesy destrukcyjne oraz przywrócą obiektowi jego pierwotny wyraz estetyczny.

Z powodu złego stanu zachowania pomnika, należy przeprowadzić zabiegi techniczno-estetyczne, które będą polegały na odczyszczeniu powierzchni z zabrudzeń i wtórnych ingerencji konserwatorskich, wzmocnieniu strukturalnym osłabionych fragmentów kamienia i tynku, uzupełnieniu ubytków podłoża, scaleniu estetycznym przebarwień i kitów, zabezpieczeniu powierzchni pomnika przed wnikaniem wilgoci oraz rozwojem mchów i porostów.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Analiza powierzchni obiektu w celu ustalenia ilości nawarstwień oraz stanu zachowania oryginału.
2. Odczyszczenie powierzchni.

Powierzchnia obiektu zostanie wstępnie odczyszczona mechanicznie za pomocą wody oraz myjki ciśnieniowej. Następnie obiekt zostanie doczyszczony przy pomocy metod chemicznych. Upřednio zostaną wykonane próby działania środków chemicznych w mało eksponowanych miejscach. Na podstawie wyników prób zostanie wybrany odpowiedni środek chemiczny. (np. Alkutex Fassadenpaste RS prod. Remmers,)

- 3.** Dezynfekcja powierzchni.
Powierzchnia kamienia, betonu i tynku powleczona zostanie dwukrotnie środkiem biobójczym Remmers BFA.
- 4.** Odsolenie strukturalne zasolonych partii kamienia metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska.
- 5.** Usunięcie ruchomych fragmentów spoin.
- 6.** Podklejenie pęcherzy kamienia.
- 7.** Impregnacja strukturalna. Fragmenty kamienia lub tynku, które są osłabione i wykazują tendencję do osypywania się, zostaną wzmocnione strukturalnie impregnatem krzemoorganicznym KSE 300 firmy Remmers.
- 8.** Uzupełnienie ubytków w kamieniu sztucznym kamieniem mineralnym Restauriermörtel prod. Remmers, Uzupełnienie ubytków w betonowych schodach zaprawą cementową do konserwacji elementów betonowych prod. Remmers.
- 9.** Opracowanie estetyczne powierzchni kamienia, betonu i tynku przy użyciu Historic LA prod. Remmers lub Fiksatywą prod. Keim z pigmentami w proszku.
- 10.** Hydrofobizacja. Pomnik zostanie powleczony środkiem hydrofobizującym Funcosil SNL.
- 11.** Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej w tym fotograficznej na każdym etapie prac konserwatorskich.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 Pomnik Ferdynanda Hompescha na placu centralnym rynku w Rudniku nad Sanem. Widoczny zły stan zachowania kamiennego popiersia hrabiego. Powierzchnia kamienia jest silnie zabrudzona, widać uszkodzenia piaskowca spowodowane czynnikami zewnętrznymi.

Fot. 2 Pomnik Ferdynanda Hompescha na placu centralnym rynku w Rudniku nad Sanem. Widoczny zły stan zachowania kamiennego cokołu oraz betonowej podstawy. Powierzchnia kamienia jest silnie zabrudzona, widać uszkodzenia piaskowca spowodowane czynnikami zewnętrznymi.

Fot. 3 Pomnik Ferdynanda Hompescha na placu centralnym rynku w Rudniku nad Sanem. Widoczny zły stan zachowania postumentu z inskrypcją. Powierzchnia tynku oraz kamienia jest silnie zabrudzona i skorodowana. Widać uszkodzenia spowodowane czynnikami zewnętrznymi.

Fot. 4 Pomnik Ferdynanda Hompescha na placu centralnym rynku w Rudniku nad Sanem. Widoczny zły stan zachowania postumentu. Powierzchnia kamienia i tynku jest silnie zabrudzona, porośnięta mchami i porostami. Widać uszkodzenia piaskowca spowodowane czynnikami zewnętrznymi.